

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

21sgb002560

02 oktober 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen ontwikkelingen
(nr 58/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DISG6002560

d.d. 02 oktober 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv. DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cc) -
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

58/96

(Afgesloten 011200 OKT 1996)

Conclusie/voorzicht

De Bosnische Serviërs hebben gedreigd met een boycot van het verkiezingsproces en de daaruit voortvloeiende algemeen-Bosnische instellingen. Er moet rekening mee worden gehouden dat zij dit dreigement ten uitvoer brengen.

Er is nog steeds geen enkele reden om aan te nemen dat een voor alle partijen aanvaardbare uitslag voor de arbitrage rond Brcko tot de mogelijkheden behoort. De kans bestaat dat de Moslims de situatie rond Brcko zullen aanwenden voor provocaties aan het adres van de Serviërs.

Mogelijk zal de helft van de inwoners van oost-Slavonië het gebied verlaten wanneer het Kroatische gezag wordt hersteld.

Bosnië-Herzegovina

Popovic dreigt met Bosnisch-Servische boycot verkiezingen

De Servische afgevaardigde in de arbitrage-commissie betreffende Brcko, Popovic, heeft ten overstaan van leden van de EU-waarnemersmissie (ECMM) verklaard dat de Servische afgevaardigden "onder de huidige omstandigheden" geen zitting zullen nemen in het gezamenlijk-Bosnische parlement. Tevens stelde hij dat de Moslims die in het Bosnisch-Servische parlement zijn gekozen niet zullen worden toegelaten. Meer in algemene zin gaf hij aan dat de Bosnische Serviërs overwegen hun deelname aan het verkiezingsproces te staken en de gezamenlijk-Bosnische instellingen te boycotten. Zo dreigde hij dat zij niet zullen deelnemen aan door de OVSE gecoördineerde gemeenteraadsverkiezingen en zelfs indien noodzakelijk eigen, onafhankelijke verkiezingen zullen uitschrijven.

Bosnische Serviërs hebben de afgelopen weken herhaaldelijk geprotesteerd tegen wat zij beschouwen als massale fraude bij de verkiezingen door de Moslims. De belangrijkste factor van overweging zal zijn dat de Serviërs in de gezamenlijke instellingen een minderheid van de zetels zullen bekleden en derhalve in alle belangrijke processen kunnen worden overstemd. Inmiddels heeft de OVSE, zoals te verwachten was, het resultaat van de verkiezingen goedgekeurd en is derhalve niet tegemoet gekomen aan het protest van de Serviërs. Dit zal voor hen aanleiding zijn om de OVSE van partijdigheid te betichten en hun eigen doel, te weten een maximum aan autonomie voor de door hen gedomineerde gebieden, in versterkte mate na te streven. Tegen die achtergrond is zeker niet ondenkbaar dat de Bosnische Serviërs inderdaad niet zullen meewerken bij de door de OVSE te organiseren gemeenteraadsverkiezingen en onafhankelijke verkiezingen zullen uitschrijven, wanneer de regels die de OVSE voor deze verkiezingen formuleert eveneens onvoldoende aan de Servische belangen tegemoet komen.

Brcko in geding

De opstelling van Popovic wijst erop dat zijn compromisbereidheid ten aanzien van de arbitrage rond Brcko evenmin groot zal zijn. Zoals bekend bestaat er tussen de Serviërs en Moslims onenigheid over de vraag of alleen een strook land ten zuiden van de stad (zoals de Serviërs stellen), dan wel ook de toekomst van de stad zelf (hetgeen de Moslims willen) onderwerp van arbitrage moet zijn. Aanvankelijk had Popovic zelfs gedreigd met een boycot van de arbitrage-commissie indien zijn visie niet werd overgenomen, maar dit dreigement heeft hij inmiddels ingetrokken omdat de commissie stelde desnoods zonder hem een oordeel te

vellen. Er is desondanks geen enkele reden om aan te nemen dat een door alle partijen ondersteund compromis ten aanzien van Brcko tot de mogelijkheden behoort.

De onenigheid ten aanzien van Brcko kan zelfs een militair aspect verkrijgen. Zoals reeds eerder gemeld, houdt de Bosnische militaire leiding rekening met een opleving van de strijd tegen de Serviërs om (in de woorden van president Izetbegovic) "geheel Bosnië te bevrijden" en acht zij zich niet kansloos in een dergelijke strijd. De Bosnische leiding moet echter de indruk vermijden de bepalingen van "Dayton" te schenden. Indien nu de arbitrage-commissie Brcko aan de Moslims zou toewijzen (hetgeen op grond van de vooroorlogse etnische verhoudingen voor de hand ligt), is niet te verwachten dat de Serviërs de stad opgeven. In die omstandigheden is het niet uitgesloten dat de Bosnische leiding de Servische opstelling zou beschouwen als een gerechtvaardigde aanleiding om militaire initiatieven in de richting van Brcko te ontplooiën en daarmee het dreigende geografische isolement voor de Moslims te doorbreken. De Serviërs zullen dat zonder enige twijfel beschouwen als een onaanvaardbare provocatie, omdat met een dergelijk optreden de voor hen vitale Posavina-corridor zou worden bedreigd. Dit zal zonder twijfel door de Moslim-autoriteiten mede in overweging worden genomen, maar zij zullen hopen dat de Bosnisch-Servische strijdkrachten, die zich in een diepgaande reorganisatie- en reductiefase bevinden, slechts in staat zullen zijn tot een adequate verdediging van Brcko door eenheden aan andere confrontatie-gebieden te onttrekken. Daardoor zou de militaire balans in andere delen van Bosnië-Herzegovina mogelijk in Bosnisch voordeel kunnen veranderen.

Aanhoudende problemen in Jusici

Er blijft sprake van spanningen in het dorp Jusici (ten oosten van Sapna, in de RS). Daar heeft een groep Moslims, die stellen de oorspronkelijke bewoners te zijn, zich naar hun voormalige woningen begeven om zich daar te vestigen. Hiertegen is geprotesteerd door de Bosnisch-Servische autoriteiten, omdat de betreffende Moslims zich gewapend door de ZOS hadden bewogen. Bovendien stelden de Serviërs dat het niet om oorspronkelijke bewoners gaat. Verder zouden de Moslims niet de juiste procedure hebben gevolgd. Er is herhaaldelijk met geweld bedreigd, maar mede door bemiddeling van IFOR en UNHCR zijn de Moslims ontwapend en is een conflict tot op heden voorkomen. De groep Moslims is inmiddels door de Bosnische premier Muratovic bezocht. Deze heeft hen, in weerwil van toezeggingen aan UNHCR, opgedragen onder alle omstandigheden in Jusici te blijven.

Het optreden van Muratovic onderstreept dat de komst van de Moslims naar Jusici vermoedelijk heeft plaatsgevonden op instructie van de Bosnische politieke leiding en door dezen wordt beschouwd als een "test-case" om de vrijheid van beweging tussen de beide Bosnische "entiteiten" te testen. Daarbij is evenmin uitgesloten dat zij hoopt de Serviërs tot geweld te provoceren om daarmee hun non-coöperatieve opstelling aan de kaak te stellen. In het verleden is deze regio bij Sapna voor de Serviërs reeds gevoelig gebleken, omdat de verbinding tussen het noorden en het zuiden van de RS in die omgeving vaak moeizaam verliepen. Vooralsnog is een oplossing voor de situatie in Jusici niet te verwachten. In ieder geval zijn dergelijke initiatieven, met mogelijk gewelddadige gevolgen, ook in andere omstreken gebieden te verwachten.

Speculaties omtrent mogelijke coalitievorming

Na het bekend worden van de voorlopige verkiezingsuitslagen nemen de speculaties omtrent een komend samenwerkingsverband tussen de Moslim oppositiepartijen SBiH, LBO en LSBiH toe. Alledrie de partijen hebben flink verloren in de afgelopen verkiezingen. Vooral de SBiH, de partij van ex-premier Silajdzic, haalde veel minder stemmen dan verwacht. De Liberale Bosnische Organisatie (LBO) en de Liberale Partij van BiH (LSBiH) wisten geen enkele zetel te veroveren in het parlement. Nadat de populaire Silajdzic begin 1996 de SDA had verlaten waren er verschillende pogingen van de oppositie om hem binnen haar gelederen te halen. Silajdzic wees echter alle verzoeken af en besloot een eigen partij op te richten.

Een combinatie tussen de drie partijen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen is niet onwaarschijnlijk. Zo'n combinatie zou hun kansen in sommige plaatsen (Gorazde, Tuzla) vergroten. In de gelederen van de SBiH bevinden zich vele lokale tegenstanders van de SDA. Deze lokale leiders zullen snel geneigd zijn toe te treden tot een tegen de SDA gericht samenwerkingsverband. Hoewel er nog steeds speculaties zijn omtrent informele contacten van Silajdzic met de SDA, is het mogelijk dat, met instemming van Silajdzic, enkele lokale SBiH-LBO-LSBiH lijstverbindingen zullen worden aangegaan. Pas na een eventueel verkiezingssucces bij de gemeenteraadsverkiezingen zouden plannen gemaakt worden voor een landelijke coalitie.

Radic afgezet als burgemeester van Banja Luka

Door het aannemen van een motie heeft de fractie van de Bosnisch-Servische regeringspartij SDS in de gemeenteraad van Banja Luka de huidige burgemeester, Radic, uit zijn functie gezet. Zijn functie wordt nu waargenomen door een SDS-lid, Cuk. Deze heeft verklaard dat Radic slechts burgemeester was geworden omdat hij voor de SDS kandidaat heeft gestaan, maar inmiddels uit de partij is gestoten. Volgens Radic is deze ambtsuizetting echter illegaal, omdat hij alleen door de nieuw te kiezen gemeenteraad uit zijn ambt kan worden gezet. Radic is één van de belangrijkste (voormalige) dissidenten uit de SDS. Hij heeft herhaaldelijk onvrede geuit met de volgens hem te nationalistische politiek van de SDS-leiding in Pale. Bovendien heeft hij als burgemeester van Banja Luka geijverd voor een verschuiving van de macht van Pale naar Banja Luka. Als gevolg daarvan kwam hij in conflict met de toenmalige Bosnisch-Servische president en SDS-leider Karadzic, die hem uit de partij stootte. Hierop heeft Radic meerdere oppositiepartijen om zich heen verzameld en een samenwerkingsverband van oppositie-partijen (Democratisch Patriottisch Blok DPB) gevormd. De Servische president Milosevic heeft onder meer toenadering tot Radic gezocht in het kader van zijn pogingen de positie van de SDS te ondergraven.

Eerdere pogingen van de SDS om Radic uit het burgemeestersambt te zetten mislukten door de grote steun die Radic had onder de bevolking in Banja Luka. Tijdens de verkiezingen voor het parlement van de RS heeft Radic echter maar 3% van de stemmen gekregen. Ook in Banja Luka kreeg Radic maar 7% van de stemmen, terwijl de SDS beslag legde op 52% van de uitgebrachte stemmen. Kennelijk heeft de SDS-fractie in dit resultaat een stimulans gezien om Radic van het politieke toneel te verwijderen.

Ogenschijnlijke vooruitgang in de formatie van een MKF-leger.

Volgens de chef-staf van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) is er vooruitgang geboekt bij de vorming van een gezamenlijk MKF-leger. Hij verklaarde dat de HVO- en ABiH-eenheden weliswaar gescheiden zullen blijven, maar dat over de vorming van militaire politie en een presidentiële garde overeenstemming is bereikt, alsmede over de verdeling van hoge functies over de beide etnische groepen. De minister van Defensie zou een Bosnische Kroaat worden, terwijl zijn plaatsvervanger een Moslim wordt. De functie van commandant van het MKF-leger zou toevallen aan een Moslim, terwijl diens plaatsvervanger een Bosnische Kroaat wordt.

Deze uitspraak houdt waarschijnlijk verband met het feit dat de wapenleveranties aan de MKF in het kader van het "E&T"-programma zijn opgeschort, omdat geen vooruitgang wordt geboekt bij de vorming van een gemengde krijgsmacht. De Bosnische Kroaten hebben zich tot op heden hiertegen verzet uit vrees voor dominantie door de Moslims. De genoemde maatregelen brengen hierin nauwelijks verandering; kennelijk wil de HVO enige vooruitgang suggereren om voortzetting van de wapenleveranties af te dwingen. Er is echter geen enkele reden om aan te nemen dat deze stappen de opmaat vormen voor een daadwerkelijke integratie van de MKF-strijdkrachten.

Kroatië

Deel Kroatische Serviërs heeft Kroatische staatsburgerschap aangenomen

In Ilok (oost-Slavonië) heeft 8% van de daar woonachtige Kroatische Serviërs geopteerd voor het Kroatische staatsburgerschap. Ruim 40% verklaarde dit alsnog te zullen doen, terwijl 50% overweegt te vertrekken. Om het probleem van de Servische meerderheid in Oost Slavonië op te heffen heeft Kroatië de mogelijkheid geopend voor de bewoners van dit gebied om de Kroatische staatsburgerschap aan te nemen. Uit vrees voor onderdrukking na de in het verdrag van Erdut voorziene herstel van het Kroatische gezag heeft reeds een gedeelte van de bevolking van oost-Slavonië aan deze oproep gehoor gegeven. Vermoedelijk is het voor Ilok genoemde aantal indicatief voor de opstelling van alle Serviërs in het gebied. Verwacht mag worden dat zij die het Kroatische staatsburgerschap aannemen, van plan zijn in dit gebied te blijven, ook na de integratie in Kroatië en de terugkeer van grote aantallen Kroatische vluchtelingen. Het aantal aanvragen voor de Kroatische identiteitspapieren zal naar verwachting nog stijgen nu het Kroatische parlement amnestie heeft verleend voor oorlogsmisdaden in de (voormalig) Servische gebieden. Dat toch een groot aantal (mogelijk de helft) van de Servische bevolking twijfelt aan de Kroatische bedoelingen blijkt uit het percentage dat voornemens is het gebied te verlaten, ondanks het feit dat de mogelijkheden de wijk te nemen naar de RS of Joegoslavië beperkt zijn.

Oppositie in Zagreb stelt ultimatum aan HDZ

Vorige week heeft de oppositie in Zagreb een gezamenlijke verklaring uitgegeven waarin met een boycot van de gemeenteraad van Zagreb werd bedreigd indien het burgemeestersprobleem niet binnen tien dagen zou zijn opgelost. Hoewel de oppositie een overwinning (64%) had behaald bij de gemeenteraadsverkiezingen in Zagreb, wilde president Tudjman toch een HDZ-burgemeester benoemen, maar dit werd door de gezamenlijke oppositie niet geaccepteerd. Kennelijk acht deze haar positie nu sterk genoeg om een doorbraak te forceren. Voor de HDZ bestaat het gevaar dat de samenwerking van de oppositie een landelijk vervolg krijgt. Hierdoor zou de burgemeesterskwestie van Zagreb een gevaar gaan vormen voor de machtsbasis van de HDZ in het algemeen. Het is daarom mogelijk dat Tudjman toe zal geven en een oppositieburgemeester zal accepteren. Aangemoedigd hierdoor zal de oppositie naar verwachting ook op landelijk niveau haar samenwerking intensiveren. In ieder geval lijkt de burgemeesterskwestie de positie van Tudjman en de HDZ aan te tasten.